FASİKÜL 7 – sayfa 19
Çeviri: Anita Tatlıer

İncirler

İki Amerikalı, profesör Smith ve profesör Hansen, incirin dünyadaki bütün meyveler içinde en besleyici ve en sağlıklısı olduğunu öne sürüyor. İncir üreticisi ülkelerin halkları da bunu iyi kavradıkları için bu lezzetli meyveleri tüketmeyi hiçbir zaman unutmazlar.

Aynı şekilde, Aydın ve İzmir'in şehirli ve köylü vatandaşlarının masalarında taze incirler hiçbir zaman eksik olmaz. İncir üreticisi olmayan bölgelerin halkları da, kuru incir tüketerek bunu takviye eder. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar, ister taze, ister kuru incir tüketmeye alışmış kişilerin mide, bağırsak ve cilt hastalıklarına, hatta bazı ülserli ve kanserli iltihaplara ve dolaşım bozukluklarına pek az yakalandıklarını ortaya koymaktadır.

Küçük Menderes ve Büyük Menderes, son derece verimli vadilere sahip olmalarına rağmen, sağlıksız bir iklime sahiptirler. Fakat, havası pek tavsiye edilmeyen tüm bu vadilerde yaşayan insanlar, gürbüz ve sağlıklıdır ve bu bölgelerin şehir ve köylerinde cılız çocuklara hiçbir zaman rastlanmaz. Burada kadınlar erkeklerden daha uzun yaşar ve aralarında yüz yaşına ulaşanlar vardır. Eğer bu bölgedeki kadınlar daha uzun ömürlüyse, bu onların erkeklere göre daha fazla incir tüketmesinden kaynaklanır.

Resim: "Calimyrna" olarak anılan büyük yuvarlak incirleri üreten incir ağacı

Bütün yazarlar, Asya'nın birçok meyvenin olduğu gibi, buğday ve arpanın da anavatanı olduğunu kabul etmektedir. Sıradan incire gelince (Ficus carica), bu meyvenin anavatanı Arabistan olarak tayin edilebilir. Fakat anavatanı her ne olursa olsun, oldukça çeşitli ve yabani olduğu kadar evcil türler de sunan bu ağacın Anadolu'nun bütün kıyılarında yetiştiği bilinir. Böylece bu ağacın iki türüne, Akdeniz kıyılarından başlayıp İskenderiye limanına kadar uzanan bütün Türk kıyılarında rastlanır. Mevcut tüm incir çeşitleri arasında, daha lezzetli olan ve "Calimyrna" olarak anılan, büyük ve yuvarlak ve dünya pazarında çok aranan türüdür.

Yukarda söz ettiğimiz, Sarayköy'den Kuşadası sahillerine ve Ödemiş'ten Efes kıyılarına yayılan Küçük Menderes ve Büyük Menderes vadileri, bugün herkes tarafından beğenilen bu türün bulunduğu bölgelerdir. Çünkü, batı ve güney Anadolu'da Türk köylüler tarafından kendi topraklarında, Amerikalılar ve Avrupalılar tarafından kendi ülkelerinde yapılan bütün araştırmalar ve deneyler, bu mükemmel incir türünün, , yukarda belirtilen bölgeler dışında ekilemeyeceğini göstermiştir. Bu kültürün başlandığı

tarihle ilgili elimizde kesin bilgiler yoktur. Aynı şekilde, “Calimyrna” incirinin nasıl üretildiğini de bilmiyoru; diğer bir deyişle, bunun yabani ve evcil türler arasında yapılan yapay bir seleksiyonun ürünü mü, yoksa lezzetli niteliklerini sadece iklimsel koşullardan ve anavatanın toprağından mı aldığını bilmiyoruz.

Bugün bize kadar ulaşan bazı göstergelere göre, bir zamanlar Olimpos tanrıçalarının gözde dinlenme yeri olan, son derece verimli Küçük ve Büyük Menderes vadilerinde yaşayan eski halkların, çiftlik işleriyle çok uğraştıklarını anlayabiliyoruz. Bu nedenle, örneğin elma ve armut gibi meyve türlerini ve buğday ve arpa gibi tahıl türlerini keşfeden ve daha sonra keşfettikleri bu ürünleri bütün dünyaya yayan Anadolu’nun bu halklarının, incir kültürüyle hiç ilgilenmediklerini öne sürmemiz için hiçbir sebep yoktur. Hiç şüphesiz, iki Menderes vadisindeki iklim ve toprak koşullarının, bu meyvenin mükemmel oluşumunda büyük payı olduğu tartışılmazdır, fakat bunda özelliklerinde yapay seleksiyonun payını da unutmamak gerekir. Eski Osmanlı imparatorluğu cumhuriyet kuşağımıza ne değerli ne de düzenli hiç bir şey bırakmadığı için, genel olarak ve özellikle de İzmir’deki incirlere ilişkin faaliyetle ilgili hiçbir istatistiğe sahip değiliz. Kesin olarak bildiğimiz tek olgu, cumhuriyet hükümetinin tıpkı diğer bütün konularda olduğu gibi bu konuda da her şeyi üstlenmek zorunda olduğudur.

Türk Devleti tarafından Ege bölgesinin yeniden ele geçirilmesinden sonra, uzmanlarımız tarafından düzenlenen raporlar, Aydın vadisindeki incir ağaçlarının oldukça kötü durumda olduğunu ve bu ağaçlar tarafından üretilen incirlerin arzulanan seviyeden oldukça uzak olduğu gerçeğini açığa çıkardı. En yetkin kişiler tarafından yürütülen bütün anketlerden, incir tarımı yapanların mesleklerini tanımadıkları açıkça ortaya çıkıyordu. Öte yandan ve her zaman Osmanlı imparatorluğunun eski yöneticilerinin ihmali yüzünden, incir ağaçları bahçelerine çok sayıda hastalık bulaşmıştı ki bu da sonuçta, doğal olarak Türk incirlerinin dünya pazarında değerinin düşmesine yol açıyordu. Günümüz cumhuriyet rejimi, tarım kültürü ve ürünlerinin ülkenin genel ekonomisinde önemini gözeterek, diğerleri arasında incir kültürü sorununu inceledi ya da daha kesin biçimde, bu sorunun incelenmesini bu konuda yetkili uzmanlara verdi. Bu kişiler gerekli araştırmaları yürüttükten sonra, şu sonuçlara vardılar: İncir tarımıyla uğraşanlar, incir ağacının dikilmesi, budanması, gübreyle verimlileştirilmesi ve aynı zamanda bulaşan hastalıkların iyileştirilmesi hususlarında son derece eksik ve oldukça ilkel kavramlara sahiptir. Bunun dışında, büyük şehirlere gönderilen incirler, uygun biçimde işlenmiyordu. Tüm bu sebeplerden dolayı, bir yandan çiftçiler meslek için gerekli bilgiler verilerek aydınlatılmaya çalışılıyor, diğer yandan da mümkün olan en hijyenik koşullarda incirler kurutulmaya ve işlenmeye başlanıyor.

Bu arada, diğer araştırmalar,“incirin döllenmesi” olarak anılan ve yabani incir ağaçlarının meyvelerini, işlenmiş ağaçların üstüne koyarak ağaçların verimliliğini kolaylaştırmayı hedefleyen işlemi, en ince ayrıntılarıyla ortaya koyar. İzmir’in inciri dişi, tek cinsiyetlidir ve ancak başka ağaçtan toplanan erkek meyveler tarafından döllendiğinde ve bu meyveler yanlarına konulduğunda meyve verir. Çünkü incir ağacının çiçekleri ki, yuvarlaksı çiçekliği, “sycone” bir tepe ya da kapalı bir “göz” gibidir, sadece kendisine bırakılan, hatta rüzgarla ve böceklerle taşınan polen sayesinde döllenemez. Eğer doğa, ağaç üstünde yaşayan ve erkek üreme organlarını taşıyan küçük bir sinek olan “blastophaga psenes”i yaratmamış olsaydı, incirler yabani halde kalacaklardı. Böylece çiftçiler, dişi organlara sahip incirlerin üstüne küçük sineği koyarak sadece geleneksel bir hareketi tekrarlamış oluyorlardı. Aslında küçük sinek, erkek organlarını taşıyan ağaç üstünden kendi kanatlarına yapışan polenleri dişi ağaçlara ancak bu şekilde aktarır ve böylece tamamen bilinçsizce, dölleme eylemini gerçekleştirir. Blastophaga psenes, çıplak gözle zor görülebilecek denli ufaktır ve parlak siyah renktedir. Bir başka sinek türü de, sarı renkte ve çok uzun kuyrukludur ve uzun süre bu sineğin de faydalı olduğu ve aynı dölleme eylemini gerçekleştirdiği düşünülmüştür. Fakat bu konuda daha sonra yapılan araştırmalar, tam tersi, bu sinek türünün zararlı olduğunu göstermiştir.

İncir ağacına bulaşarak üretimi zayıflatan ve değersizleştiren diğer birkaç hastalık için radikal önlemler alınmakta ve iyileştirme tedbirlerine başvurulmaktadır. Bu tedbirler, bu meyvenin tarımına ilişkin ülkemizin faaliyetlerinin artmasına ve hatta hızla gelişmesine son derece katkıda bulunacaktır.

Tüm tarım ürünleri gibi, genel kriz yüzünden bir fiyat düşüşünün yaşandığı incirler buna rağmen pazarda her zaman müşteri ya da tüketici bulur ve tıpkı ülkemizin nitelikli diğer tüm ürünlerinde olduğu gibi, ihracat mevsiminde büyük miktarlarda satılır. Çünkü yabancı ülkelerde incirin bir lüks tüketim maddesi ve fazlalık bir ürün kesinlikle olmadığı ve organizmamız için en sağlıklı ve en faydalı “besleyici bir ilaç” olduğu giderek daha iyi fark ediliyor.

Stratosferi keşfeden büyük bilgi Piccard’ın, keşfe çıktığında yanına aldığı erzaklar arasında inciri de dahil ettiğini anımsayalım.